

LEESBEVORDERING IN DE PRAKTIJK

Lezen in het praktijk- onderwijs: uitdaging en kans

Achtergronden en praktische tips voor leraren

KWESTIE
VAN LEZEN

23



Lezen
STICHTING LEZEN



**Leerlingen in het
praktijkonderwijs lopen
het risico de school
laaggeletterd te verlaten.
Dat vraagt om gerichte
aandacht voor lezen van
álle leraren. Deze brochure
biedt tips hoe je dat op
school kunt vormgeven.**

Waarom is aandacht voor lezen relevant?

Veel leerlingen in het praktijkonderwijs (PRO) hebben een beperkte kennis- en taalbasis. Hun woordenschat is niet erg uitgebreid en ze vinden het soms moeilijk hun gedachten te verwoorden. Ze hebben vaak een leesachterstand van twee tot drie jaar. Zonder gerichte aandacht voor lezen op school lopen zij risico op laaggeletterdheid. Dat kan hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie belemmeren. Daarom is het belangrijk dat taal- en leesbevordering een vaste plek krijgt in het curriculum.

Lezen: een uitdaging én een kans

Leerlingen in het praktijkonderwijs hebben vaak negatieve ervaringen met lezen en doen het daarom liever niet. Als leraar, leermeester of onderwijsassistent ben je dan geneigd om lesstof zelf uit te leggen en het lezen over te slaan. Maar je kunt alleen leesvaardiger worden én blijven door zelf regelmatig te lezen. Bovendien verwerven leerlingen kennis door te lezen of te luisteren naar voor-gelezen boeken. Kortom, leerlingen hebben positieve taal- en leeservaringen hard nodig.

Een tweevoudige aanpak

Aandacht voor lezen vraagt om een tweevoudige aanpak:

1. Een schoolbrede leescultuur, waarin lezen voor leerlingen zichtbaar betekenisvol en haalbaar is.
2. Gerichte ondersteuning, zodat leerlingen succeservaringen opdoen,

weer gemotiveerd raken en hun lees- en taalvaardigheid versterken.

Een sterke leescultuur op school

Een leescultuur vraagt om een inspanning van het hele team. Zorg dat overal leesmateriaal beschikbaar is, ook in de praktijklokalen. Maak lezen zichtbaar met posters, boekentafels en boekenkasten. Spreek af dat alle medewerkers op school rolmodel zijn: praat positief over lezen en vertel over wat je zelf leest; of dat nu een boek, tijdschrift of kookboek is. Geef voorlezen, vrij lezen en praten en denken over boeken een plek in alle lessen en veranker dat in het taalbeleid en de jaarplanning.

Voorlezen

Rooster dagelijks tijd (minstens 20 minuten) in voor voorlezen. Voorlezen vergroot de leesmotivatie, het leesbegrip, de woordenschatontwikkeling en het leesplezier. Lees een (jeugd)boek voor dat past bij de leeftijd van de leerlingen en dat aansluit bij thema's op school, zoals burgerschap, of lees een tekst die aansluit bij de praktijkvakken. Blik met de leerlingen kort terug op de tekst. Laat vóór het voorlezen illustraties zien op het digibord van belangrijke personages en situaties.

Vrij lezen

Rooster iedere dag ten minste 20 minuten begeleid vrij lezen in. Een veilige sfeer bevordert het zelfvertrouwen van leerlingen. Dat bereik je met een vaste begeleider, vaste groepen

en een vaste leestijd. Laat leerlingen in principe vrij in hun keuze van het leesmateriaal. Help de leerlingen wel om motiverende (serie)boeken te vinden om te lezen of te luisteren. Als ze graag boeken in hun thuistaal lezen, is dat prima. Een sterke taalbasis in de thuistaal zorgt voor een sterke Nederlandse taalbasis. Motiveer ze om ook Nederlandse boeken te gaan lezen of luisteren.

TIP

Maak gebruik van de Bibliotheek op school voor een rijke leesomgeving op school.

TIP

Nodig aansprekende schrijvers of illustratoren uit om te vertellen over hun werk.

Praten en denken over boeken

Denk regelmatig met leerlingen na over boeken. Ga na het voorlezen en het zelf lezen in gesprek met open vragen die je op het bord schrijft: Wat vond je mooi? Met wie zou je bevriend willen zijn? Zou jij dat ook zo doen? Je kunt leerlingen ook laten schrijven over boeken.

Gebruik dan afmaakzinnen: Ik vond het in mijn boek heel mooi dat... Ik zou graag vrienden willen zijn met... Er is iets in mijn boek dat ik heel anders zou doen:... Of je laat ze tekenen. Ook over de teksten en tekeningen kun je in gesprek gaan.

Lezen in alle vakken

Het is belangrijk dat lezen van leerstof-gerelateerde teksten een plek krijgt in alle lessen. Niet alleen in de algemene lessen, maar ook in de praktijklessen. Denk aan non-fictie over democratie en recht, vakteksten, recepten en handleidingen. Bied vóór het lezen van een tekst voorkennis aan over de inhoud ervan; lees de tekst voor, laat leerlingen meelesen en zelf lezen. Herhaling is belangrijk. Praat over de tekst en bepaal samen met de leerlingen wat de moeite waard is om te onthouden. Laat ze die aantekeningen overnemen in een schrift.

Campagnes

Zet leesbevorderende campagnes in (zie TIP). Ze zetten aan tot leesmotivatie en versterken de leescultuur van een school. Campagnes werken goed om alle docenten bezig te laten zijn met taal en lezen.

TIP

Doe mee aan leesbevorderende campagnes die geschikt zijn voor het pro, zoals: Speak2Me!, De Weddenschap en Sloop dit Boek.

TIP

Raad leerlingen persoonlijk boeken aan, bijvoorbeeld met een briefje op hun tafel.



Drie groepen technisch lezers

Veel leerlingen in het praktijkonderwijs hebben moeite met begrip (nieuwkomers, leerlingen met TOS) of beheersen de techniek van het lezen nog niet zo goed:

- **Groep A:** leerlingen die nog bezig zijn met klank-tekenkoppeling en het leren lezen van woorden (niveau groep 3 basisschool).
- **Groep B:** leerlingen die woorden en zinnen kunnen lezen, maar moeite hebben met stillezen (niveau groep 4 basisschool).
- **Groep C:** leerlingen die al kunnen stillezen en vooral routine moeten opbouwen (groep 5-8 basisschool).

Met AVI-gegevens van de basisschool kun je het leesniveau van je leerlingen bepalen. Ook eigen observaties tijdens het vrij lezen bieden inzicht. Fluisterend lezen duidt bijvoorbeeld op groep A of B.

TIP

Meer informatie over het bepalen van het leesniveau is te vinden in *Rijke taal (v)mbo* van Erna van Koeven en Anneke Smits.

Ondersteuning op maat

De soort ondersteuning die je biedt hangt af van het leesniveau van de leerling.

• Groep A: letterkennis en woordenschat

Lees een korte, interessante tekst voor (bijvoorbeeld de tekst bij een item uit het Jeugdjournaal) en praat kort over de inhoud. Introduceer een nieuwe letter. Geef informatie om de letter te onthouden. Koppel die aan een woord uit de tekst of gebruik leesfilmpjes of alfabetboeken. Maak samen woorden met de letter (alles mag). Lees de lijst met woorden iedere dag samen. Bedenk nieuwe woorden. Doe dat een week lang. Laat leerlingen uit groep A tijdens het vrij lezen luisteren naar luisterboeken.

• Groep B: samen lezen en luisteren

Deze leerlingen kunnen tijdens het vrij lezen in de klas hardop lezen, in duo's bijvoorbeeld. Theaterleesboeken werken goed. Ze kunnen ook tegelijk lezen en luisteren (Yoleo). Geef de andere leerlingen koptelefoons. Als leerlingen in groep B het hardop lezen vervelend vinden, zorg dan voor een apart lokaal of kies voor extra ondersteuning buiten de klas en laat ze tijdens de leesmomenen naar luisterboeken luisteren.

- **Groep C** heeft genoeg aan dagelijkse voorlees- en vrijleestijd, met begeleiding bij de boekkeuze.

Meer informatie

Meertalige boeken voor PRO-leerlingen:

bukiboek.nl

Meertalige kinderboeken

nik-nak.eu

Meertalig lezen en spelen

eenvoudigcommuniceren.nl

Boeken en kranten in eenvoudige taal

leesbevorderingindeklas.nl

Boekrecensies en lestips

detaalkoffer.com

Workshops, coaching en lesmateriaal

Young adults:

jaappleest.nl

Recensies jeugdliteratuur

Lezen ondersteunen:

lezenslessen.nl

Werken aan leesplezier in het vo

nieuw.passendlezen.nl/jeugd

o.a. gesproken boeken en elektronische boeken

jeugdbibliotheek.nl

Makkelijk lezen 12-18 jaar

jeugdbibliotheek.nl

E-books, luisterboeken en meer!



© Stichting Lezen, 2026
Auteur: **Erna van Koeven**
Redactie: **Bea Ros**
Eindredactie: **Tjeerd Gunning**
Met dank aan: **Ellen Buitenhuis,**
Anika Verschuur en
Famke Wink
Vormgeving: **Hocus**
Drukkerij: **Zalsman**
www.lezen.nl

Lezen
STICHTING LEZEN

Bronnen

DPG Media Group (2022). [Masterclasses Voorlezen](#).

Stichting Lezen – Leesmonitor (2025). [Boekgesprekken verdiepen verhaalbegrip](#).

Stichting Lezen (2023). [Lezen in het praktijkonderwijs. Praktijkervaringen van drie pilotscholen](#).

Stichting Lezen, SLO. [Website lezen in het vo](#).

Smits, A., Van Koeven E., Lok, M. (2022). [Focus op begrip. Een aanpak om leesbegrip te bevorderen](#).

Van Koeven, E., Smits, A. (2023) *Rijke taal (v)mbo. Taaldidactiek in het (voorbereidend) beroepsonderwijs*. Boom.

KWESTIE
VAN LEZEN

23

Lezen

STICHTING LEZEN